

ANAYURT OTELİNİN ANLATIM BİÇİMLERİ VE BİREYLERİN İLETİŞİM SORUNLARI YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

EVALUATION OF *THE ANAYURT OTELI* IN TERMS OF FORMS OF EXPRESSION AND COMMUNICATION PROBLEMS OF INDIVIDUALS

Mehmet FİDAN*

Öz

Modern çağ insanlara sunduğu birçok kolaylığın yanında, bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Sosyo-ekonomik koşulların bireyleri toplumdaki soyutlaması ve onları yalnızlığa sürüklemesi bu olumsuzlukların başında gelmektedir. Yalnızlık sosyal bir sorun olmakla birlikte toplumun bir yansıması olan edebiyatta da yerini alır. Yazarlar özellikle toplumsal yabancılaşma temalı birçok eser kaleme almışlardır. Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Hikmet Temel Akarsu gibi yazarlar eserlerinde bu temayı sıklıkla tercih etmişlerdir. Yusuf Atılgan'ın *Anayurt Otel*i isimli eserinin ana kahramanı olan Zebercet bu tiplerin en belirginlerindedir. Yazarın, içine kapanık kahramanın zihin ve duygu dünyasını okuyucuya yansıtmak için birçok anlatım biçimini tercih ettiği görülmektedir. Eserde yazarın bilinç akımı, iç monolog, *leitmotif* tekniklerini kullandığı tespit edildi. Bu nedenle eser anlatım biçimlerinin uygulanması yönünden zengindir. Ayrıca eserde yer alan bireyler arasındaki iletişim sorunları da belirlendi. Eserde özellikle birey-toplum, kadın-erkek uyumsuzluklarına sıklıkla yer verildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Anayurt Otel*i, *Anlatım Biçimleri*, *Bireylerin İletişim Sorunları*

Abstract

In addition to the many conveniences that modern man presents to people, it is also an obvious situation that brings with it some negatives. It is at the beginning of these negativities that socio-economic conditions lead individuals to isolate from society and gradually become lonely. In addition to being a social problem, loneliness also takes place in literature, a reflection of society. The writers have written a lot of novels, especially with the theme of social alienation. Oguz Atay, Yusuf Atılgan, Hikmet Temel Akarsu have often preferred this theme in their novels. Zebercet, the main character of Yusuf Atılgan's work named Anayurt Hotel, is the most prominent of these types. The author seems to have used many forms of expression to reflect the mind and emotional world of the character into the reader. It was found that the writer used internal monologue, leitmotif techniques of current consciousness. For this reason, the work is rich in terms of the use of narrative forms. The Communication Problems of Individuals in the work have been identified of these values conflicts has been examined. It has been observed that the work is frequently featured in individual-society, male-female conflicts.

* Dr., Milli Eğitim Bakanlığı fidanm3838@gmail.com

Keywords: *Anayurt Otelı, Forms of Exasperation, Communication Problems of Individuals*

1. Giriş

Modern çağın insanının içinde bulunduğu en temel sorunların başında toplumsal uyumsuzluk veya başka bir tabirle toplumsal yabancılaşma gelir. Ekonomik sorunlar, kırsaldan şehirlere doğru olan yoğun göç, eğitim seviyesinin yükselmesi gibi etkenler geleneksel aile yapısının değişmesine neden olmuştur. Geniş ailenin yerini alan çekirdek ailelerdeki bireyler, büyüklerin birleştiriciliğinden ve tecrübelerinden mahrum kalır. Giderek içine kapanan bireyler, sorunlarını paylaşabileceği birilerini etrafında bulamayınca ailesine ve içinde bulunduğu topluma karşı yabancılaşmaya başlar.

Sosyal fobi olarak tanımlanan ve zamanla paranoid kişilik bozukluğuna da sebep olan psikolojik rahatsızlık, bireylerin giderek toplumdan uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. İlk olarak ergenlik dönemindeki olumsuz yaşantıların temel oluşturduğu sosyal fobi, yetişkinlik döneminde toplum içinde rahat olamamadan dolayı bireyin ruhsal yapısını derinden etkiler. Bu durum giderek diğer insanların bireye zarar verebileceği korkusu olan paranoid kişilik bozukluğunu oluşturur. Çekingenlik, mahcubiyet ile başlayan bu rahatsızlık zamanla bireyin tamamen toplumdaki uzaklaşarak içine kapanmasına neden olur. Araştırmacılara göre sosyal fobinin en çok görüldüğü bireyler işsiz, eğitim seviyesi düşük, hiç evlenememiş kimselerdir (Türkiye Psikiyatri Derneği). Bu türden özellikler gösteren karakterlerin romanlarda da tercih edildiği görülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Alver (2012, s. 27) şu ifadeleri kullanır:

Edebiyat kurgusal yapısının yanında, gerçekçi yönüyle de okuyuculara hayata dair kesitler sunar. Toplumsal olaylar, sosyo-ekonomik gelişmeler vb. yazarların kurgu oluşturmada temel kaynakları arasında yer alır. İçinde yaşadığı topluma karşı yabancılaşmış bireyler de birçok romanın kahramanı olarak okuyucuya sunulur. Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* isimli romanın karakterleri Selim Işık ve Turgut Özben, Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam* isimli romanının başkarakteri C. bunların en bilinenlerindedir.

Topluma karşı yabancılaşma Atılgan'ın eserlerinin genelinde ana tema olarak okuyucunun karşısına çıkar. Nitekim yazarın eserlerine yönelik yapılan çalışmalar bu durumu göz önüne serer. Büyüközceli (2011, s. 123) araştırmasında Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*, *Anayurt Otelı*, *Canistan* isimli eserlerini kişiler arasındaki ilişkiler yönünden ele alır. Ona göre eserlerdeki ana karakterlerin yaşamlarını şekillendiren önemli bir etken de çocukluk dönemidir. Araştırmacı,

Atılğan'ın eserlerindeki ana karakterlerin tamamının erkek olduğunu vurgular ve bu karakterlerin çevreleri ile uyum sorunu yaşadıklarını belirtir. Benzer şekilde Özdemir (2005, s. 145-146) tezinde Atılğan'ın romanlarını psikanalitik bir yaklaşımla ele alır. Araştırmacı, yazarın eserlerindeki sorunlu karakterler vasıtasıyla çocukluk döneminde karşılanmayan gereksinimlerin etkisinin ömür boyunca devam ettiği izlenimini uyandırmaya çalıştığını belirtir. Ona göre Atılğan normal bir insan olmanın ön koşulu olarak sorunsuz bir çocukluk dönemi geçirmeyi görür.

Cangüleç (2006, s. 98-99) yüksek lisans tezinde Yusuf Atılğan'ın yabancılaşmayı evrensel bir sorun olarak gördüğünü ifade eder ve onun nesnelere yüklediği sembolik anlamların, birçok yönden Kafka'nın edebiyat tarzına benzediğini belirtir. Araştırmacı çalışmasında yazarın eserlerindeki kahramanların yalnızlıktan kurtulabilmek için bir kadını sığınak olarak gördüklerini tespit eder.

Yusuf Atılğan tarafından kaleme alınan *Anayurt Otel*i, Manisa'nın Anavatan Otel ve onun kâtibinden esinlenerek yazılmıştır (Gündüz, 2009, s. 514). Eserde, Keçecizadelerin varisi olan Zebercet, babasından kendisine kalan Anayurt Otel'i'nin hem kâtipliğini hem de işletmeciliğini yapmaktadır. Zebercet'in hayatı çok düzenlidir. Gün boyunca hatta haftalar ve aylar boyunca yapacağı görevler bellidir. Zamanının büyük bölümünü otelde geçirmektedir. Otelde günlük işler monoton bir şekilde devam etmektedir. Kahraman yaşamı boyunca hiç evlenmemiştir. *Ortalıkçı Kadın* ile olan samimiyeti ise duygusal yönden bir mana taşımaz. Zebercet'in hayatı otele gecikmeli Ankara treni ile gelen kadın ile değişir. Kadın otelde bir gece kaldıktan sonra ayrılır. Eserde kahraman, kadının kaldığı odayı, onun otele tekrar döneceğini düşündüğünden dolayı kimseye vermez. Ancak kadın otele bir daha hiç gelmez. Daha sonra kadının kaldığı odada unuttuğu havlusunu almak için köyden adamlar gelirler. Havluyu zorla alırlar ve Zebercet'i de tehdit ederek otelden ayrılırlar. Kadının otele geri dönmemesi Zebercet'te büyük hayal kırıklığına yol açar. Zaten çocukluğundan beri sürekli olarak insanlar tarafından küçük düşürüldüğünü düşünür. Nitekim ilerleyen süreçte onun ruhsal durumu gitgide kötüye gider. Zebercet'in saplantılı bu ruh hali bir gece *Ortalıkçı Kadını* boğarak öldürmesine sebep olur. Bu durumdan kimseyi haberdar etmez. Ayrıca ölü kadını saklamak için çaba da sarf etmez. Zebercet'in bu cinayet sonrasında yaşadığı travma ve hapse atılma korkusu onda atalarında olduğu gibi intihar fikrinin belirmesine sebep olur. Eserin sonunda kahraman ölümü bir kaçış ve kurtuluş olarak görerek intihar eder.

Yazarın ruhsal sorunları olan bir kahraman üzerinden kurguladığı *Anayurt Otel* gündelik yaşama dair ritüelleri içinde barındırır. Yazar okuyucunun ilgisini Zebercet'in sıradan olaylar karşısında içinde yaşadığı bunalımlar vasıtasıyla çekmeye çalışır. Bu nedenle eserin olay örgüsü bütün yönleriyle Zebercet'e bağlanır.

2. ESERİN OLAY ÖRGÜSÜ

Eserin ana temasının bazı cinsel saplantıları olan ve kendisini toplumdan soyutlamış Zebercet'in yaşadığı ruhsal çöküntü olduğu görülmektedir. Eser bu yönüyle *psikolojik roman* niteliği taşımaktadır. Roman ilk bölümlerinde durağan olarak ilerler. İlk kısımda eserde yer alacak önemli öğeler, mekânlar ve kahramanlar tanıtılır (*kedi, odadaki iki havlu, kasaba, Otel, Zebercet, Ortalıkçı Kadın, Gecikmeli Ankara treni ile gelen kadın, Emekli Subay olduğunu söyleyen adam*). Zebercet'in gecikmeli Ankara treni ile gelen kadına dair beslediği umutlar romanda durağanlığın değişmesine katkı sağlar.

Eserde olayların birbiri üzerine temellenerek anlatıldığı görülür. Eserin ana kahramanı olan Zebercet'in ruh dünyası küçük olaylardan çabuk etkilenmektedir ve hayal kırıklıklarıyla doludur. Bu kırılganlığın ortaya çıkmasında hem Zebercet'in çocukluğunda yaşadığı toplumsal baskının hem de aile büyüklerinin içinde bulunduğu ruhsal saplantıların etkisinin olduğu görülmektedir.

Zebercet, erken doğum sonucunda dünyaya gelir. Onun bu durumu gerek annesi gerek babası tarafından gizli bir alay konusu olarak görülür:

“Şimdi pişer yemek sabret biraz. Ne oğlan! Karnımda bile sabredemedi dokuz ay.” (Atılğan, 2010, s. 13).

Ayrıca Zebercet'in kırılgan yapısıyla örtüşen bir diğer durum da otelin isminin “*Anayurt*” olmasıdır. Otel ismini tıpkı Zebercet gibi hayatın gerçekleriyle yüzleşmekten kaçanların, zorluklara göğüs geremeyenlerin kendilerini bir nevi teselli etme çabalarından alır. Zebercet'in otelinde bir müddet kalan ve zaman zaman Zebercet'in de yakınlık gösterdiği kendini emekli subay olarak tanıtan adam, öz kızını öldürmüştür. Otelin müşterilerinden genç adam ise daha ilk gecelerinde eşini öldürmüştür. Zebercet'in çevresinde bulunan bu tür saplantılı ve suçlu kişiler, onun kırılgan ruh dünyasının derinden etkilenmesine sebep olur. Zebercet hayatında bir kadının yer almasını istemektedir. Bu isteği onu *Ortalıkçı Kadına* yönlendirir. Hatta kimi zaman

bu isteğin onu hemcinslerine de yönlendirdiği görülür. Onun genç adam ile ilgili olarak zihninden geçirdiği sözler bu durumun göstergelerindedir:

“Altı adım sonra bakarım; gene oradaysa çağırırım. Bir... beş, altı... yedi, sekiz, dokuz, on. Durup baktı: oğlan yoktu.” (Atılğan, 2010, s.53).

Ruhsal açıdan tükenmiş bir karakter olan Zebercet’in bir anlık öfkesi onun cinayet işlemesine ve ardından da bir kaçış olarak gördüğü ölüm düşüncesinin zihninde oluşmasına sebep olur. Bu kaçış sadece adaletten değil, aynı zamanda toplumdan da kaçıştır. Zebercet tıpkı dedesinin kilitlendiği odada yaptığı gibi kaçışı intiharda bulur.

Eserin ana kahramanı Zebercet’in çocukluğundan gelen psikolojik rahatsızlığı onu zamanla toplumdan tamamen soyutlar. Zebercet her şeyi hayal dünyasında yaşar. Onun saplantılı ruh dünyası hatta hayalleri bile karmaşıktır. Ayrıca Zebercet’in etrafındaki diğer insanların da ilginç ve acıklı hayat hikâyeleri vardır. Kendisini emekli subay olarak tanıtan, polisten insan kaçakçılığı ve kızını öldürmek suçları sebebiyle kaçan adam; ilk evliliği sonucunda bâkir olmadığı gerekçesiyle geri yollanan ve daha sonra yaşlı bir adama verilen, son olarak da otele yerleşen *Ortalıkçı Kadın*, Zebercet’in çevresindeki bu tiplerdendir.

Eserde yer alan temel olaylar şu şekilde sıralanabilir:

1. Bekâr olan Zebercet’in çocukluğundan gelen psikolojik sorunları vardır.
2. Ailesinden miras olarak kalan otelin kâtipliğini yapmaktadır.
3. Zebercet otele temizlikçi olarak gelen *Ortalıkçı Kadına* ilgi duymaktadır.
4. Otele gecikmeli Ankara treni ile bir kadının gelir ve Zebercet o kadının kendisi için doğru kişi olduğunu düşünür.
5. Gecikmeli Ankara treni ile otele gelen kadının Zebercet’te uyandırdığı etki sebebiyle Zebercet toplum ile yeniden olumlu yönde iletişim kurmaya çalışır.
6. Gecikmeli Ankara treni ile otele gelen kadının bir daha otele gelmemesi Zebercet’te hayal kırıklığına sebep olur.
7. Zebercet yıllardır uzak kaldığı topluma uyum sağlayamaz.
8. Zebercet bir anlık öfke sonucu *Ortalıkçı Kadını* öldürür.
9. Zebercet işlediği cinayet sonucunda tutuklanma korkusuna kapılır ve ölümü bir kaçış olarak görür.

10. Zebercet yaşadığı ruhsal sorunlara dayanamaz ve intihar eder.

Eserin ana karakteri olan Zebercet doğrudan ve dolaylı olarak yukarıda sıralanan bütün olaylardan etkilenmektedir. Onun zayıf karakteri ve hastalıklı ruh hali yaşadığı zorluklarla başa çıkabilmesine engel olur. Bu sebeple yaşadığı olaylar silsilesi onu intihara kadar götürür.

3. ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI

Aktaş (2000, s. 73-74) bakış açısını “anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirlerinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiğı ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir.” şeklinde tanımlar. Tekin (2012, s. 22) ise “anlatıcı; destan, masal, hikâye, roman gibi epik karakterli metinlerde, sesini; şu veya bu tonda duyduğumuz; gizli veya açık kimliğine tanık olduğumuz bir varlıktır.” diyerek metinlerde yazarların tercih ettikleri bakış açısına farklı bir yorum getirir.

Bir metnin okuyucu açısından etkileyici olmasında kullanılan bakış açısının da önemli bir rolü bulunur. Bu sebeple anlatımda yer alan olayların akış yönü itibarıyla yazarlar birden fazla bakış açısına ihtiyaç duyabilmektedir. Yusuf Atılgan da modern niteliklere sahip olan bu eserinde sadece bir bakış açısına bağlı kalmaz. Onun hem gözlemci hem de hâkim bakış açısını eserinde sıklıkla tercih ettiğı görülür.

İlk olarak metinde üçüncü tekil şahıs anlatıcının gözlemci bir bakış açısıyla olayları anlattığı görülür:

“Soluna dönüp başucu masasındaki sigara paketine uzandı. Duvarda, asılı resimde sömürgecinin kapatması uyuyordu.” (Atılgan, 2010, s. 55)

“Kahvaltıda üç bardak çayın yanında, isteksiz biraz peynirle simit yedi.” (Atılgan, 2010, s.61)

“Polis kapıdan çıkınca koltuğuna oturdu. Emekli Subay’ın yerine bakıyordu.” (Atılgan, 2010, s. 69)

Zebercet’in anılarının depreştiğı bölümlerde *ben anlatıcının birinci tekil şahıs* ile anlatıma dâhil olduğu görülmektedir:

“Mesveret ablam kâhyanın oğluna kaçınca yengem birkaç günde çöküverdi; yüzü uzadı sanki buruştu. Başı çatkalıydı hep; ara sıra boynunu, şakaklarını ovdururdu bana. Afyon yutardı.” (Atılğan, 2010, s. 98-99)

Metinde *gösterme* tekniğinin sık sık kullanıldığı görölmektedir. Aytür (1997, s. 22)’e göre gösterme “bir olayı ya da durumu, belli bir zaman ve yer içinde, daha çok kişilerarası konuşma ve eylem biçiminde okuyucuya sunmaktır.” Olaya dayalı metinlerde en çok tercih edilen tekniklerden olan göstermeyi eserde anlatıcı şu şekilde kullanmıştır:

“Ne yapıyordun yukarıda?

Ben mi? Odaları topladım.

Anahtarları masaya koydu.

Bir kadın yok mu gündelikçi?

Var ya, izinli beş gündür.” (Atılğan, 2010, s. 67)

Anlatıcı metinde kullandığı diyaloglarla anlatımı güçlendirmektedir. Bir nevi okuyucuya birinci elden bilgileri aktarmakta ve okuyucuya eseri seyretme imkânı sağlamaktadır. Bu durum metnin okuyucu açısından daha etkili olmasına katkı sağlamakta ve okuyucunun metin ile bütünleşmesine yardımcı olmaktadır.

“Nereye gidilecek?

Altılabalı’ya, Anayurt oteline.

On lira alırım, şimdi.

Yapma be Halil Abi, dedi oğlan.

Sen karışma nelerini götürdük biz.” (Atılğan, 2010, s. 92)

“Anlatmada okuyucunun yüzü hikâyeye dönüktür, onun sözlerine kulak vermektedir. Anlatmada herhangi bir duygu yoğunluğu yaratılamaz, çünkü okuyucu olup bitenleri ikinci elden görür, olayları birinci elden gören, değerlendiren, eleştiren, yorumlayan hep anlatıcının

kendisidir.” (Aytür, 1977, s.24) Okuyucuyu etkilemeyi amaçlayan metinlerde sadece bir anlatım biçiminin kullanılması düşünülemez. Bu yüzden anlatıcının hem anlatma hem de gösterme tekniğini bir arada kullandığını görmekteyiz.

“Bir doğumda gerçekten sabırsızlık diye bir şey varsa sabırsızlık edenin ana karnındaki dölüt olduğu düşünüleceği gibi anası olduğu da düşünülebilir. İkinci olasılık daha akla yakındır.” (Atılğan, 2010, s. 13)

Eserde bakış açısı olarak *gözlemci bakış açısının* anlatıcı tarafından sıklıkla kullanıldığı görülür. Gözlemci bakış açısında anlatıcı, olayları tarafsız bir pencereden seyrederek okuyucuya aktarmaya çalışır. Bu durum karmaşık olan romanın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlar. Ancak eserde tamamen tarafsız olmak mümkün değildir. Çünkü anlatıcının sosyal konumu, inanışları ve eserin yazılış amacı bakış açısında etkili olmaktadır. Bu eserde anlatıcının olaylara *psiko - sosyal* bir pencereden baktığı görülür. Bireylerin kendileriyle, diğer bireyler ve toplum ile ilgili yaşadıkları problemler anlatıcı tarafından aktarılmaya çalışılmaktadır. Eserde anlatıcı tarafından ön plana çıkarılan kahramanlar genelde sorunlu kişilerdir. Geçmişlerinde yaşadıkları sorunların izlerini hâlâ üzerlerinde taşımaktadırlar. Zaten eserde başkahraman olarak sunulan tiptemenin de böyle bir durumda olması eserin psikolojik yönünü ortaya koymaktadır.

Merdiveni çıkarken kadın kocasının koluna girdi. İkisinin de ellerinde küçük deri çantaları vardı. Kadının ... dolgun, bacakları düzgündü. Başını çevirdi. Kalemı alıp fişe adlarını yazdı. Adı Saide’ydi. Anasının adıydı bu. Salı günü kadın adını söylemeyince şaşırmişti. Perşembe gecesi... Kapı açıldı: orta yaşlı iki adamdı. Kasketliyidiler; köylüye benziyorlardı. (Atılğan, 2010, s. 25)

“Kalemı eline almadan sigarasını bitirdi; söndürdü. Para kâğıdını doldurup kasayı açtı. Otelin zarfındaki paraları masanın üzerine boşalttı. Faruk Bey’e gidecek paralarla posta kâğıdını iç cebine yerleştirdi. Kadının aylığını zarfına koydu.” (Atılğan, 2010, s. 62)

Metinde anlatıcının genel olarak gözlemci bakış açısını kullandığı görülmektedir. Bazı durumlarda ise hâkim anlatıcının devreye girdiği görülür. Hâkim anlatıcı, gözlemci anlatıcının tersine olayların seyrine dair bilgiye sahiptir. Kişilerin duygularını, düşüncelerini bilir ve hisseder. Bu özelliği hâkim anlatıcının kahramanları istediği düşünceye ve davranışa yönlendirebilmesine imkân sağlar. Hâkim anlatıcı ayrıca okuyucuya geleceğe yönelik ipuçları da verebilir.

“Neydi bu? Kulakları mı uğulduyordu? Yoksa dışarının, başkalarının bir çağrısı mıydı? Yüzünü buruşturdu. Sağdı daba, her şey elindeydi. İpi boynundan çıkarabilir, bir süre daba bekeleyebilir, kaçabilir, karakola gidebilir, konağı yakabilirdi. Dayanılacak gibi değildi bu özgürlük.” (Atılgan, 2010, s. 108)

Atılgan’ın eserinde bireylerin topluma karşı yabancılaşmasına ve yalnızlaşmasına dikkat çekmeye çalıştığı görülür. Onun bakış açısı da bu dikkat çerçevesinde şekillenmiştir. O özellikle çocukluk döneminden itibaren baskı altına alınan, eleştirilen, beğenilmeyen bireylerin kendilerini yetersiz olarak hissettiklerini göz önüne serer. Bu sebeple yazarın eserinde toplumsal eleştiri yaptığı söylenebilir. Toplumun bireylerin farklılıklarına saygı duymadığını ve onu yalnızlığa yönlendirdiği düşüncesi eserdeki en temel eleştiri unsurudur.

4. ESERDE KULLANILAN ANLATIM BİÇİMLERİ

Bir eserde yazar tarafından kullanılan anlatım biçimleri onun okuyucu açısından değerine doğrudan etki eder. Nitekim bir eserin ilgi çekiciliği okuyucunun değer verdiği etkenlerin başında gelir. Bu sebeple okuyucu bir eserde sürükleyicilik, gizemli olma, sorgulama gibi unsurları arar. Elbette eserin değerini sadece anlatım biçimlerinin kullanılması etkilemez. Bu anlatım biçimlerinin başarılı bir şekilde esere uygulanması gerekir.

4.1. Betimleme

Betimleme romanlarda hem görsellik hem de canlılık açısından zenginlik oluşturan bir anlatım tekniğidir. Okuyucunun esere yönelik algısını kuvvetlendiren betimleme, aynı zamanda eserde soyut konumda bulunan anlatımın somutlaşmasına da yardım eder. Bilinç akımı, iç monolog gibi modern edebiyat tekniklerinin kullanıldığı bu eserde anlatıcının betimlemelere sıklıkla yer verdiği görülür. Bu betimlemelerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Kadının bıraktığı gibi duruyordu her şey: yatağın ayakucuna doğru atılmış yorgan, karışık yatak çarşafı, terlikler, sandalye, başucu masasındaki gece lambası, bakır küllükte bitmeden söndürülmüş iki sigara, tepside çaydanlık, süzgeç, çay bardağı, kaşık, küçük bir tabakta beş şeker...” (Atılgan, 2010, s. 7)

Eserde mekân betimlemelerinin yanında kişi betimlemelerinin de yapıldığı görülmektedir. Anlatıcı tarafından yapılan kişi betimlemeleri ile okuyucu eserin kahramanını hayalinde

canlandırma fırsatı yakalar. Yazar bu yöntem vasıtasıyla eserin etkileyiciliğinin artırılmasını amaçlamaktadır:

Orta boylu denemez, kısa da değil. Askerliğindeki ölçülere göre boyu bir altmış iki, kilosu elli dört. Şimdilerde, otuz üç yaşında, gene don-gömlek kantara çıksa elli altı ya da elli yedi kiloyu bulur. İki yıldır karın kasları gevşemeye başladı. Başı bedenine göre büyükçe, alnı geniş; saçları, kaşları, gözleri, bıyığı koyu kahverengi; yüzü kuru, biraz aşağıya çekik ama gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının gittiği sabah aynaya baktığında gördüğü kadar değil. (Atılğan, 2010, s. 12)

Yazarın Zebercet'e yönelik bu betimlemesi kahramanın iç dünyasının yanında fiziksel olarak da zayıf olduğunu gösterir. Çünkü ilgili betimlemeler incelendiğinde yazarın olumsuz ifadeleri tercih ettiği görülür. Bu durum Zebercet karakterinin okuyucunun zihninde yerleşmesine katkı sağlamaktadır.

4.2. Leitmotif

Genelde psikanalitik temanın baskın olduğu metinlerde sık aralıklarla tekrar edilen, bir nevi nakarat özelliği de gösteren ifadelere leitmotif denilmektedir (Karabulut, 2012, s. 1381). Leitmotifler genelde olayların durağan olduğu veya kahramanların saplantılı bir kişiliğe sahip oldukları durumlarda kullanılmaktadır. *Anayurt Otel'*nde her sabah trenin geçmesi ile kahraman uyanmakta ve yeni güne başlamaktadır. Trenin bu şekilde geçtiği müddetçe kahramanın hayatının normal seyrinde devam ettiği var sayılır. Tren bir gün geç kalsa ya da gelmese o gün farklı olayların olacağı düşünülür. Genelde anlatıcılar eserlerinde leitmotiflerin kullanımını bu şekilde kurgularlar. Araştırmaya dâhil olan bu metinde de leitmotiflerin benzer amaçla kullanıldığı görülmektedir:

“On sekiz kırk treninin geçişinden sonra elleri arkada merdivenle dış kapı arasında gidip geliyordu.”
(Atılğan, 2010, s. 40)

“Ankara treni geçtikten yarım saat sonra dış kapıyı demirleyip kilitledi.” (Atılğan, 2010, s. 37)

“Gene de trenin geçmesini bekledi.” (Atılğan, 2010, s. 43)

Görüldüğü gibi *Anayurt Otel*'nde trenin geçmesi leitmotif olarak kullanılmıştır. Bir diğer leitmotif ise “yirmi sekiz” dir. Eser boyunca bu tarihin anlatıcı tarafından sık sık kullanıldığı görülmektedir:

“Adama kelepçe vurulurken Zebercet başını çevirip salondan çıktı. Yirmi sekiz Kasım demek.”
(Atılgan, 2010, s. 75)

“...sorgular duruşmalar yirmi sekiz Kasıma bırakıldı yirmi sekiz Kasıma demek tubaf uzatırlar bir anlamı var mı...”(Atılgan, 2010, s. 84)

“... Yargıç'ın sesini açıkça duyuyor yirmi sekiz Kasıma bırakıldı.” (Atılgan, 2010, s. 94)

“Yirmi sekiz Kasımda olursa süresizliğin, tutarsızlığın, saçmalığın bir anlamı mı olacaktı sanki?”
(Atılgan, 2010, s. 105)

“Kocasını bir beslemeyle yakaladıktan sonra üçüncü katta sokağa bakan odalardan birine çekildiğinde yirmi sekiz yaşındaymış daha...” (Atılgan, 2010, s. 98)

Leitmotifler eserlerde sadece cümle olarak değil, söz grubu, sayı, özel isim vb. şekillerde de yer almaktadır. Leitmotiflerin kullanımı eserde bazen olağanlığa işaret ederken bazen de kahramanın içinde bulunduğu saplantıları yansıtmaları açısından önem taşır. Bu durum leitmotiflerin özellikle psikolojik romanlarda yazarlar tarafından tercih edilmesini sağlamaktadır. Atılgan'ın bu eserde kullandığı leitmotifler kahramanın saplantılı ruh halini ortaya koymaktadır.

4.3. İç Monolog

İç monolog dışa yansımayan, yani sese dönüşmeyen, kişinin iç dünyasında yaptığı konuşmadır. Romancılar bu teknikten anlatıcıyı aradan kaldırarak kişi ile okuru karşı karşıya getirmek ve onun iç dünyasını okura açmak için yararlanırlar (Gündüz, 2013,-). Eserde gerdek gecesi eşini öldüren adamın sorgusu sırasında iç monolog tekniğinin yazar tarafından kullanıldığı görülür. Adam kendisine yöneltilen sorulara cevap vermemektedir. Tanık olarak sorguya katılan Zebercet ise bu sırada vicdan muhasebesi yapmaktadır. Çünkü Zebercet de aynı şekilde suçsuz bir kadını öldürmüştür ve bu durumu herkesten saklamaktadır. Yazar iç monologlar vasıtasıyla kahramanı kendi vicdan mahkemesinde yargılar. Onun kendisini sorgulaması sırasındaki

“Doktor kız oğlan kız dedi. Babası kızının üstüne erkek sinek kondurmadığını söyledi. Neden öldürdün onu? Babası mı babası çoktan ölmüş sonra evermişler bozuk çıktı diye sabaha karşı geri göndermiş sabaha karşı çıplaktı yatakta gözleri ağzı açık yorganı üstüne çektim...” (Atılgan, 2010, s. 74) şeklindeki sözleri düşünce dünyasını okuyucuya sunar. Kahraman yaptığı bu davranışın bir nedeni olmadığını, Emekli Subay gibi bir süreç yaşadığını düşünür:

Ağır bir söz mü söyledi sana? Vurdu mu?

Bilemiyorum nedensiz olamaz mı ağır bir söz söylemek vurmak ya da konuşmamak vurmamak bir şeyler uydurmamı istiyor yaptığımı yasaların daracık bir bölümüne sığdırmak nasıl da Emekli Subay’a benziyor tuhaf kızını ya da karısını boğsaydı... (Atılgan, 2010, s. 75)

Kahramanın iç konuşmaları onun zihin dünyasının okuyucu tarafından keşfedilmesine yardımcı olmaktadır. Anlatıcı bu sözlerle vicdan muhasebesinin önemini ortaya koyar. Suçun asla cezasız kalmayacağına dikkat çeker. Nitekim Zebercet’in yaptıkları sonucunda bunalıma girmesi, onu intihara kadar sürükler.

4.4.Bilinç Akışı Tekniği

Moran (2009, s. 67) bilinç akışını “*roman kişinin kafasının içini okura doğrudan doğruya seyrettiren bir teknik*” olarak tanımlar. Bilinç akışı ile iç monoloğun benzer özelliklere sahip olması bu iki tekniğin karıştırılmasına sebep olmaktadır. Moran (2009, s. 67) iç konuşma ile bilinç akışının ayrımını şu şekilde açıklar:

“Şu farkla ki, iç konuşma gramer bakımından düzgün, sentaks kurallarına uygun cümlelerle yapılan sessiz bir konuşmadır. Ve düşünceler arasında mantıksal bir bağ vardır. Bilinç akımında ise karakterlerin zihninden akıp giden düşüncelerde mantıksal bir bağ yoktur.” (Moran, 2009, s. 67)

Moran (2009, s. 67)’a göre bilinç akışı tekniği çağrışımlar vasıtasıyla uygulanır. Anlatıcı herhangi bir gramer kuralına bağlı kalmaz. Araştırmamıza konu olan bu eserde de bilinç akışı tekniğinin anlatıcı tarafından kullanıldığını görmekteyiz. Akşam otele gelen Zebercet’in yatağına yatarken zihninden geçen karmaşık düşünceler eserde bilinç akışının etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca cümleler kurulurken gramer kurallarının kasıtlı olarak göz ardı edilmesi eserde bu tekniğin kullanıldığını işaret etmektedir:

Buyur komutanım

Bu ne kepezelik kimsin sen

Ahmet oğlu Serdar

Halil Onbaşı Fatihli'yi ite kaka çıkartıyor Emekli Subay gelip oturuyor karnının üstüne çok sağlamsınız diyor

Bitkinim

Değil değil nasıl oldu sizinki

Bilemiyorum ya sizinki

Eskiden çok bağlıydı bana son günlerde köye gidicem diye tutturmuştu

Afrika'da bir köye mi

Öyle sanıyorum

Çok ağırsınız inin karnımdan lütfen

Evet gidiyorum kamam gereksiz. (Atılğan, 2010, s. 93)

Yukarıda sıralanan ifadelerde de görüldüğü üzere cümleler arasında uyum yoktur. Metnin bu bölümünde anlam bütünlüğü yok denecek düzeydedir. İşte bu özellikleri ile anlatıcının bilinç akışı tekniğini kullanmadaki başarısı görülebilmektedir.

5. ESERDE YER ALAN BİREYLERİN YAŞADIKLARI İLETİŞİM SORUNLARI

Yazarlar eserlerinde okuyucuya vermek istedikleri iletileri bireyler arasındaki iletişim sorunlarından faydalanarak sunarlar. Bu durum okuyucunun zihninde doğru yanlış algısının oluŐturulması için uygulanır. Çünkü zıtlıklardan yola çıkarak okuyucu esere yönelik bir değer yargısı geliŐtirmektedir. *Anayurt Oteli* bireyler arasındaki iletişim sorunları açısından incelendiğinde birey-toplum ve kadın-erkek çatıŐmasının olduğu görülmektedir.

5.1. Birey-Toplum Uyumsuzluğu

Eserde karamsar ve çekingen bir ruh haliyle anlatılan Zebercet, çocukluğundan itibaren psikolojik baskıya maruz kalmıştır. Annesi ve babası, Zebercet'i erken doğmasından dolayı sabırsız ilan ederler. Ailenin ilk zamanlar bir sevgi ifadesi olarak kullandıkları 'sabırsız' yakıştırmasını sürekli tekrar etmeleri Zebercet'in üzerinde daha çocukluğundan başlayan baskının oluşmasına neden olur. Bu durum çocuk psikolojisinin olaylardan ne kadar derinden etkilendiğini göstermesi açısından önem taşır. Evde süren bu psikolojik baskı Zebercet'in okula gitmesiyle eğitim öğretim hayatına da yansır. Zebercet, okulda fiziksel görünüşü sebebiyle arkadaşları tarafından sürekli olarak alaya maruz kalır. Onun fakir sayılmayacak bir aileden gelmesine ve imkânları olmasına rağmen ilkokuldan sonra okula devam etmemesinin sebebinin okulda maruz kaldığı bu tür davranışlar olabileceği düşünölmektedir. Zebercet'in gençliğinde de bu psikolojik baskılara maruz kaldığı anlatıcı tarafından ifade edilir:

"Başöğretmen gelmişti bir gün, dövmüştü. 'Anası oğlan doğurmuş, Zebercet hamur yoğurmuş' derdi."
(Atılgan, 2010, s. 28)

Zebercet takıntılı bir tiptir. Dışarıya çıktığı zaman insanların gözlerinin onu üzerinde olduğunu düşünmektedir. Psikolojide sosyal fobi tanımlanan bu davranış ergenlik döneminde olağan olarak kabul edilirken, Zebercet gibi yetişkin birinin bu türden davranışlar sergilemesi onda psikolojik sorunlar olduğuna işaret etmektedir. Çünkü sosyal fobisi olan bireyler girdikleri toplum tarafından yargılanacakları düşünceinden dolayı mahcup duruma düşmektedirler. Araştırmalara göre sosyal fobi ergenlik döneminde başlamaktadır. İşsizlik, eğitim düzeyindeki düşüklük gibi etkenlerin yanında hiç evlenmemiş olmak da bireylerde sosyal fobinin oluşmasına neden olmaktadır (Türkiye Psikiyatri Derneği). Nitekim Zebercet'in de hiç evlenmemiş olması onda sosyal fobinin oluşmasının nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

"Elini burnuna götürürken bir adam varmiş gibi çekti." (Atılgan, 2010, s. 33)

“Bir portakal kabuğuna ya da balgama basmıştı anlaşılan, ayağı kaydı; dışerken duvara sđirtüdü, elini yere dayayıp doğruldu. Geliş geçenlerden kimse gülmedi. Onu görmüyorlardı mıydı yoksa?”
(Atılđan, 2010, s. 89)

Yukarıda yer alan metinden bölümlerde de görüldüğü gibi Zebercet’te ergenlik dönemindeki bireylerde ortaya çıkan sosyal fobi bulunmaktadır. Yazar, Zebercet’in bu davranışlarının temelini onun çocukluk döneminde okulda ve ailesinde görüdüğü psikolojik baskıya dayandırır.

Eser genel tema olarak ele alındığında kahramanlarda toplumdan kaçma ve toplumdan soyutlanma davranışının yoğun olarak bulunduğu görüldü. Bu davranış sadece Zebercet’te değil, *Ortalıkçı Kadın*, Emekli Subay, Haşım Bey gibi kişilerde de bulunmaktadır.

Ruhsal yapısında hasarlar olan bireyler genelde toplumdan uzaklaşma eğilimindedirler. Toplumun kendilerini anlamadığını düşünürler. Çünkü onların önceki deneyimleri bunu göstermektedir. İşte Zebercet bu düşüncele içinde otelde kâtiplik yapmaktadır. Kimseyle arkadaşlık anlamında bir yakınlığı yoktur. Öyle ki beraber olduğu *Ortalıkçı Kadınla* dahi duygusal bir yakınlık kuramaz. On yıldır toplumdan kendini soyutlamıştır ve otelin dışına nadir çıkmaktadır. Gecikmeli Ankara treni ile gelen kadına duyduğu ilgi onu dışarıya çıkmaya ve topluma karışmaya sevk eder. Birkaç kahve ve sinema deneyimi sonucunda Zebercet bunu da başaramaz. Yaşamı boyunca hep kaybetmesi onun toplumla çatışma yaşamasına neden olur. Yaşadığı psikolojik baskı sonucunda oluşan ruh hâli onu *Ortalıkçı Kadın* öldürmeye kadar götürür. Ancak bu cinayet onda pişmanlık duygusu uyandırmaz. Tek korkusu ileride neler olacağına dair zihninde onu rahatsız eden belirsizliktir. Konağı yakmalı mıdır yoksa teslim mi olmalıdır? Bu düşünce yoğunluğu içinde kesin kaçış ve kurtuluş olarak görüdüğü ölümlü tercih eder. Tıpkı odaya kapatılan dedesi Haşım Bey’in beş gün içinde intihar etmesi gibi Zebercet de kendisini bir otel odasında asar.

İntihar etme Zebercet’in ruhsal yönden güçsüzlüğünün bir sonucu olarak okuyucuya sunulur. Oysaki Zebercet’in kendisiyle özleştirdiği Emekli Subay intihar etmek yerine kaçmayı tercih etmiştir. Bu durum Zebercet’te vicdan muhasebesinin ağır bastığını göstermekte ve kendisini suçlu olarak ilan ettiğine işaret etmektedir. Nitekim kahraman kendi suçunun cezasını kendisi verir.

5.2.Kadın-Erkek Uyumsuzluğu

Eserde bulunan kadınlar incelendiğinde onların genel olarak fiziksel özellikleri ile yer aldıkları görülür. *Ortalıkçı Kadın* çok güzel değildir. Gecikmeli Ankara treni ile gelen kadın ise dış görünüş olarak dikkat çekicidir. Eserde kadınlar erkek bakış açısıyla anlatılarak, sadece bir cinsel obje, anne, temizlikçi kadın yönleriyle ön plana çıkartılır. Bu durum dönemde kadına verilen değere yönelik yazarın olumsuz bir eleştirisi yaptığını gösterir. Çünkü eserde erkek egemen bir toplumdan bahsedilmektedir. Kadınlar sürekli yardımcı rolleri ile var olmaktadır. Buradan yola çıkarak yazarın toplumda kadına verilen değere dikkat çekmeye ve bu konuda farkındalık oluşturmaya çalıştığı söylenebilir.

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Eserin anlatım biçimlerinin kullanılması yönünden zengin olduğu görülmüştür. Yazar eserde içine kapanık, toplumdan soyutlanmış bir tip olan Zebercet'in zihin dünyasını okuyucuya yansıtabilmek için özellikle bilinç akımı tekniğini kullanmayı tercih etmiştir. Ayrıca anlatıcı, okuyucu ile kahraman arasından yazarın soyutlanması şeklinde kurgulanan iç monolog tekniği ile de okuyucunun esere yönelik ilgisinin artmasına yardımcı olmakta ve kahramanın okuyucu tarafından daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Eserde yer alan leitmotifler kahramanın yaşadığı ruhsal sorunların somutlaştırılmasına yardımcı olmaktadır. Bu açıklamalar yazarın eserinde modern anlatım tekniklerini başarılı bir şekilde kullandığını göstermektedir.

Eserde yer alan ana kahramanın sosyal fobi bozukluğu olduğu görülmektedir. Yazarın, kahramanın hem geçmiş yaşantıları hem de eserdeki davranışları aracılığıyla bu psikolojik rahatsızlığının sebeplerini ve ilerleyen dönemdeki seyrini bilimsel bir şekilde temellendirdiği söylenilebilir. Bu açıdan yazarın psikolojik rahatsızlığı olan kahramanın davranışlarını başarılı bir şekilde yansıttığı sonucuna ulaşıldı.

Yazarın eserde bireyler arasındaki iletişim sorunlarını sıklıkla tercih ettiği görülmüştür. Bu unsurlar birey – toplum ve kadın – erkek çatışmasıdır. Yazar bu iletişim sorunları vasıtasıyla toplumsal sorunlara dikkat çekmeyi amaçlar. Sosyal fobisi olan bireylerin içinde bulunduğu ruhsal rahatsızlığa dikkat çekmesi açısından Zebercet'in hastalığının seyri önem taşır. Nitekim tedavi edilebilir bir rahatsızlık olan sosyal fobi eğer önlem alınmaz ise ileride daha ağır psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Şiddete eğilimli hale gelme bu rahatsızlıklardan biridir. Zebercet'in de eserde işlediği cinayet bu eğilimin bir sonucudur. Bu

nedenle psikolojik yönden rahatsız bireylerin mutlaka tedavi edilmesi gerekliliğini yazar, Zebercet'in yaşamı vasıtasıyla ortaya koymaktadır.

Yazarın eserde iletişim sorunları ile dikkat çektiği temel öğelerden birinin de kadına verilen değer olduğu sonucuna ulaşıldı. Çünkü yazar bu öğeyi kullanarak erkek egemen bir toplumda kadının maruz kaldığı zorlukları ortaya koymaktadır. Yazar eserde yer alan olaylar yoluyla bu duruma dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

KAYNAKÇA

Aktaş, ř. (2000). *Roman sanatı ve roman incelemesine giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Alver, A. (2012). İlk dönem Türk romanlarında yanlış batılılaşma sonucu yabancılaşan karakterler. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, 27-36.

Aytür, Ü. (1977). *Henry James ve roman sanatı*. Ankara: DTCTF Yayınları.

Atılđan, Y. (2010). *Anayurt oteli*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Büyüközcelci, A. N. (2011). *Kişilerarası ilişkiler kuramları çerçevesinde Yusuf Atılđan'ın romanlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Cangüleç, Ö. (2006). *Franz Kafka'nın Die Verwandlung ve Yusuf Atılđan'ın Anayurt Otelini adlı yapıtlarında yabancılaşma ve yalnızlık*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Fidan, M. (2017). *Hikmet Temel Akarsu'nun eserlerindeki fantastik öğeler ve eğitim odaklı değerler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Gündüz, O. (2009). *İhsan Oktay Anar'ın kurgu diinyası*. Ankara: Vizyon Yayınevi.

Gündüz, O. (2009). *Yeni Türk edebiyatı el kitabı*, Korkmaz, R. (Ed.). *Yeni Türk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Gündüz, O. (2013). "Yazınsal metin çözümlemeleri ders notları", Erzurum.

Karabulut, M. (2012). Yusuf Atılgan'ın Aylak Adam romanında anlatım teknikleri. *Turkish Studies*, 7-1, 1375-1387

Moran, B. (2009). *Edebiyat eleştiri ve kuramları*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Özdemir, A. (2005). *Yusuf Atılgan'ın romanlarının psikanalitik açıdan incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Tekin, M. (2012). *Roman sanatı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Türkiye Psikiyatri Derneği. Ruhsal Hastalıklar: Sosyal Fobi. <http://www.psikiyatri.org.tr/pagepublic.aspx?menu=20> Erişim Tarihi: 26.02.2018